

หลักเศรษฐศาสตร์

Principles of Economics

บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์

- ความหมายและความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์
- ความขาดแคลน การเลือก และเส้นเป็นไปได้ในการผลิต
- แขนงของวิชาเศรษฐศาสตร์
- ทรัพยากรในการผลิต สินค้าและบริการ
- ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจ และการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
- การหมุนเวียนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
- ประโยชน์ของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์

- Alfred Marshall: การศึกษาเรื่องของมนุษย์ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาพฤติกรรมในการใช้ทรัพยากรเพื่อความอยู่ดีกินดี
- Paul A. Samuelson: การศึกษาถึงวิธีการที่มนุษย์และสังคมเลือกใช้ทรัพยากรการผลิตอันมีอยู่อย่างจำกัด ไปในการผลิตสินค้าต่าง ๆ แล้วจำหน่ายจ่ายแจกสินค้าเหล่านั้น ไปยังผู้บริโภคทั้งในเวลาปัจจุบันและอนาคต และสำหรับกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม
- วันรัักษ์ มิ่งมณีนาคิน: การเลือกหนทางในการใช้ทรัพยากรการผลิตอันมีอยู่อย่างจำกัด เพื่อการผลิตและบริการให้ได้ประโยชน์สูงสุด สามารถตอบสนองความต้องการอันไม่จำกัดของบุคคลและกลุ่มบุคคลในสังคม

ประโยชน์ของการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

- **ฐานะผู้บริโภค** วางแผนและประมาณการค่าใช้จ่ายในการบริโภคและการออม ภายใต้รายได้ที่จำกัดอย่างไร จึงจะได้รับความพึงพอใจสูงสุด
- **ฐานะผู้ผลิต** ผลิตสินค้าหรือบริการชนิดใด ปริมาณและราคาเท่าใด ใช้วิธีการผลิตอย่างไร จึงจะมีต้นทุนต่ำที่สุดและได้กำไรสูงสุด
- **ฐานะบุคคลทั่วไป** เข้าใจสถานการณ์ทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาหรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้สมเหตุสมผล ตลอดจนเข้าใจบทบาทของรัฐบาลในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- **ฐานะผู้บริหารประเทศหรือรัฐบาล** ช่วยให้เข้าใจปัญหาทางเศรษฐกิจและควรจะมีการแก้ไขปัญหาอย่างไร รวมทั้งการคาดการณ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ

ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์ (ต่อ)

“เศรษฐศาสตร์ (Economics) เป็นการศึกษาถึงวิธีการจัดสรรทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัดหรือขาดแคลน เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีความต้องการที่ไม่จำกัด”

* ส่วนคำว่า เศรษฐกิจ (Economy) หมายถึง กลไกในการจัดสรรทรัพยากรที่ขาดแคลนไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าอะไร ผลิตด้วยวิธีการใด ตลอดจนการแจกจ่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ ไปให้กับใคร

ความขาดแคลน การเลือก

- จากการศึกษาทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดหรือ **ขาดแคลน (Scarcity)** แต่มนุษย์มีความต้องการที่ไม่จำกัด (Unlimited Want) จึงเกิด **การเลือก (Make Choices)** เพื่อให้ได้รับความพึงพอใจหรือประโยชน์สูงสุด
- เมื่อเลือกแล้วจะเผชิญกับค่าเสียโอกาส หรือ **ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost)**

Economics, then, could be defined simply as...

◆ Unlimited
wants

versus

◆ Limited
resources

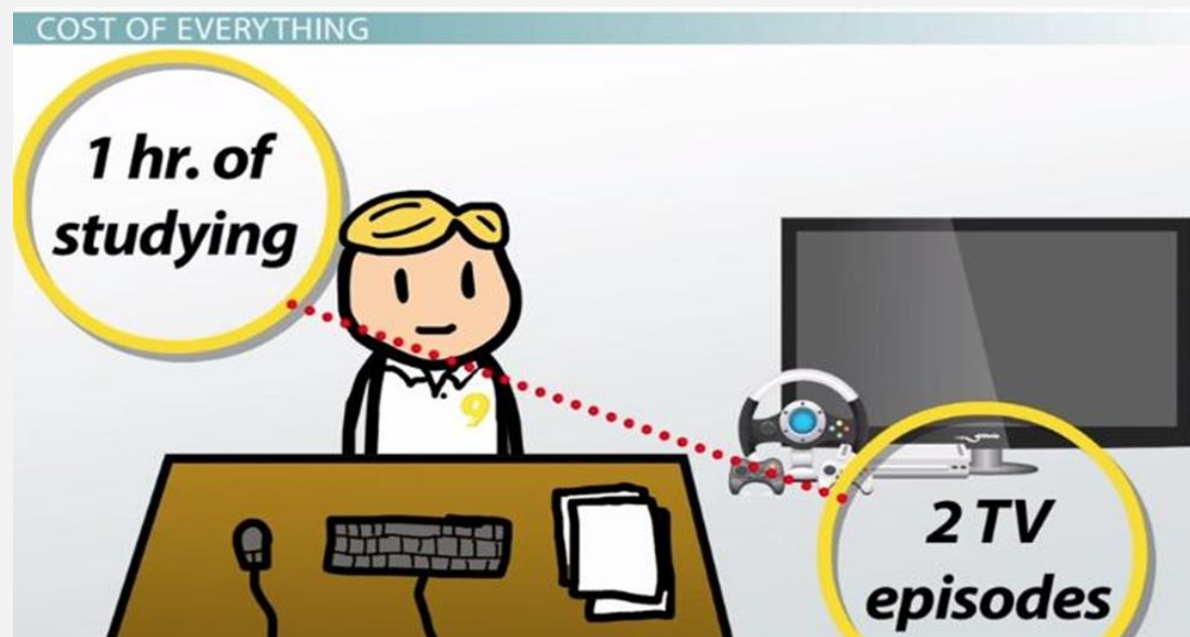
Get ready 'cuz
I'm gonna limit
your resources,
pal!

But I still
want it!!!

ความขาดแคลน การเลือก (ต่อ)

- ต้นทุนค่าเสียโอกาส คือ ทางเลือกที่ดีที่สุดที่เรายอมสูญเสียไป เนื่องจากการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในขณะนั้นไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น หรือกล่าวได้ว่า
“มูลค่าสูงสุดของบรรดาทางเลือกอื่นที่ไม่ได้เลือก”

- นาย A เรียนจบปริญญาตรีและสอบทำงานรับราชการ และมีอาชีพอื่นอีก 2 อาชีพ ที่เขาอยากทำ โดยทั้ง 3 อาชีพให้ผลตอบแทนเป็นรายเดือน ดังนี้
 - ทางเลือกที่ 1 รับราชการ อัตราเงินเดือน 10,000 บาท
 - ทางเลือกที่ 2 พนักงานบริษัท อัตราเงินเดือน 18,000 บาท
 - ทางเลือกที่ 3 อาชีพส่วนตัว รายได้ต่อเดือน 13,000 บาท
- ดังนั้น หาก A เลือกทางเลือกที่ 1 จะเกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับ 18,000 บาท
 - หาก A เลือกทางเลือกที่ 2 จะเกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับ?
 - หาก A เลือกทางเลือกที่ 3 จะเกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสเท่ากับ?

ทรัพยากรการผลิต สินค้าและบริการ

ทรัพยากรการผลิต (Productive Resources) หรือเรียกอีกอย่างว่า ปัจจัยการผลิต ที่นำมาผลิตสินค้าและบริการ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

ปัจจัยการผลิต	ที่ดิน (Land)	แรงงาน (Labor)	ทุน (Capital)	ผู้ประกอบการ (Entrepreneur)
ผลตอบแทน	ค่าเช่า (Rent)	ค่าจ้าง (Wage) เงินเดือน (Salary)	ดอกเบี้ย (Interest)	กำไร (Profit)

ทรัพยากรการผลิต สินค้าและบริการ (ต่อ)

สินค้าและบริการ เป็นสิ่งที่ได้จากการทำงานร่วมกันของปัจจัยการผลิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค สามารถแบ่งสินค้าออกเป็น 2 ประเภท

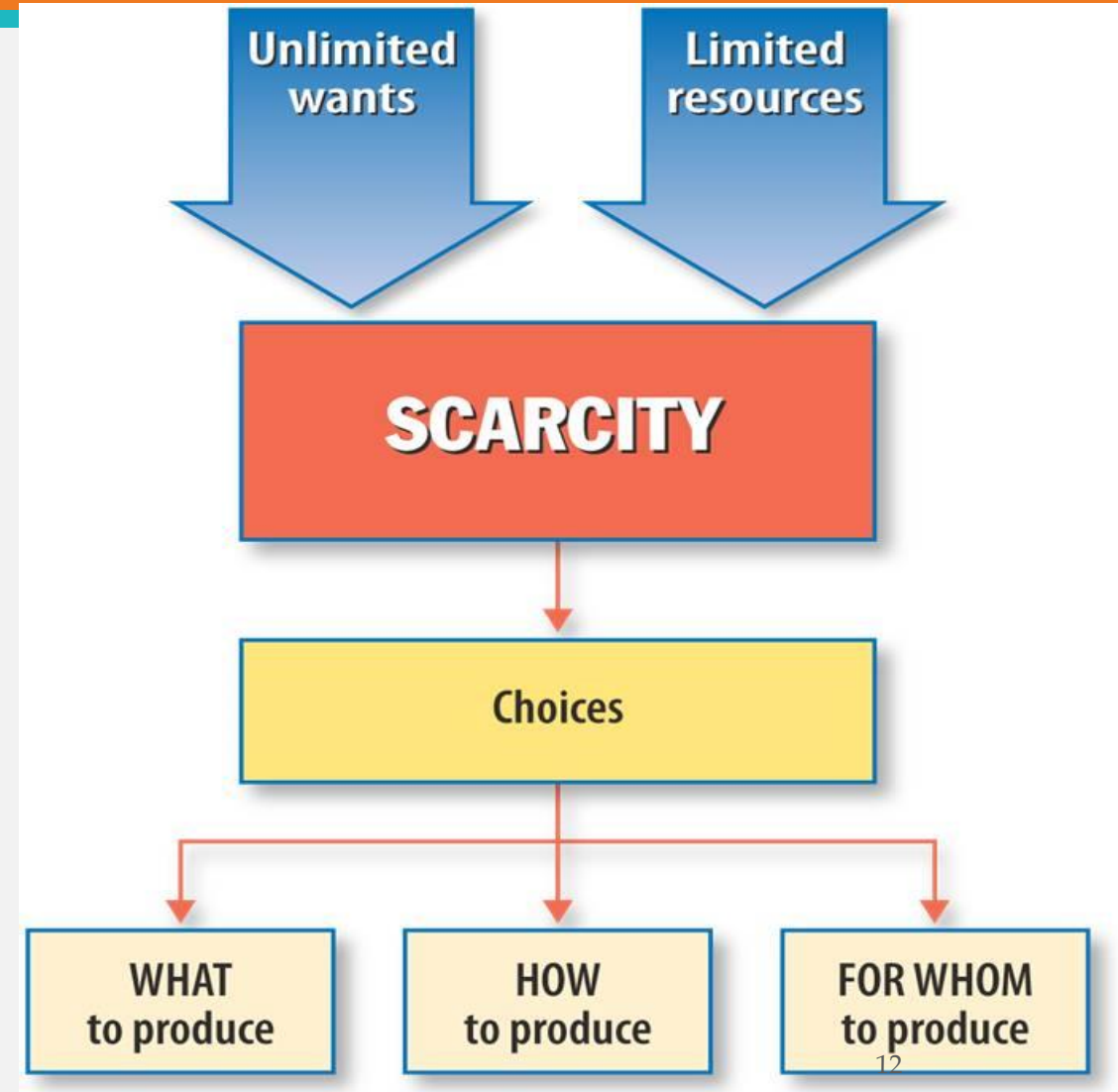
เศรษฐกิจ (Economics Goods)	สินค้าไร้ราคา (Free Goods)
สินค้าและบริการที่มีต้นทุน มีอยู่อย่างจำกัดเมื่อเทียบกับความต้องการมนุษย์ ทำให้เกิดมูลค่าหรือราคา การได้มาครอบครองจะต้องมีการจ่ายผลตอบแทนให้	สินค้าและบริการที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีอยู่อย่างไม่จำกัดเมื่อเทียบกับความต้องการของมนุษย์ สามารถใช้ได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น

แขนงของวิชาเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics)	เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics)
ศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจในการเลือกใช้ทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยเศรษฐกิจหน่วยย่อยที่เกี่ยวข้องกับบุคคล หน่วยธุรกิจ หรือหน่วยครัวเรือน	ศึกษาพฤติกรรมโดยรวมของทั้งประเทศ หรือศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ เช่น การบริโภค การจ้างงาน การออม การลงทุน รายได้ประชาชาติ

ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1. ผลิตอะไร (What to Produce?)
2. ผลิตอย่างไร (How to Produce?)
3. ผลิตเพื่อใคร (For Whom to Produce?)

ระบบเศรษฐกิจ และการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ (Economics System) หมายถึงกลุ่มของสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น สถาบันการผลิต สถาบันการเงินการธนาคาร สถาบันการค้า ฯลฯ ที่มีแนวทางในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

แบ่งออกเป็น 3 ระบบ

- ❖ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม (Capitalism)
- ❖ ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (Socialism)
- ❖ ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy)

ระบบเศรษฐกิจแต่ละแบบจะมีวิธีแก้ไขปัญหาพื้นฐานเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม

- เอกชนและประชาชนทุกคนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและปัจจัยการผลิต
- ประชาชนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ
- ระบบตลาดและระบบราคาเป็นกลไกในการตัดสินใจปัญหาทางเศรษฐกิจ
- กำไรเป็นสิ่งจูงใจให้เอกชนผลิตสินค้าและบริการออกมาแข่งขัน

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

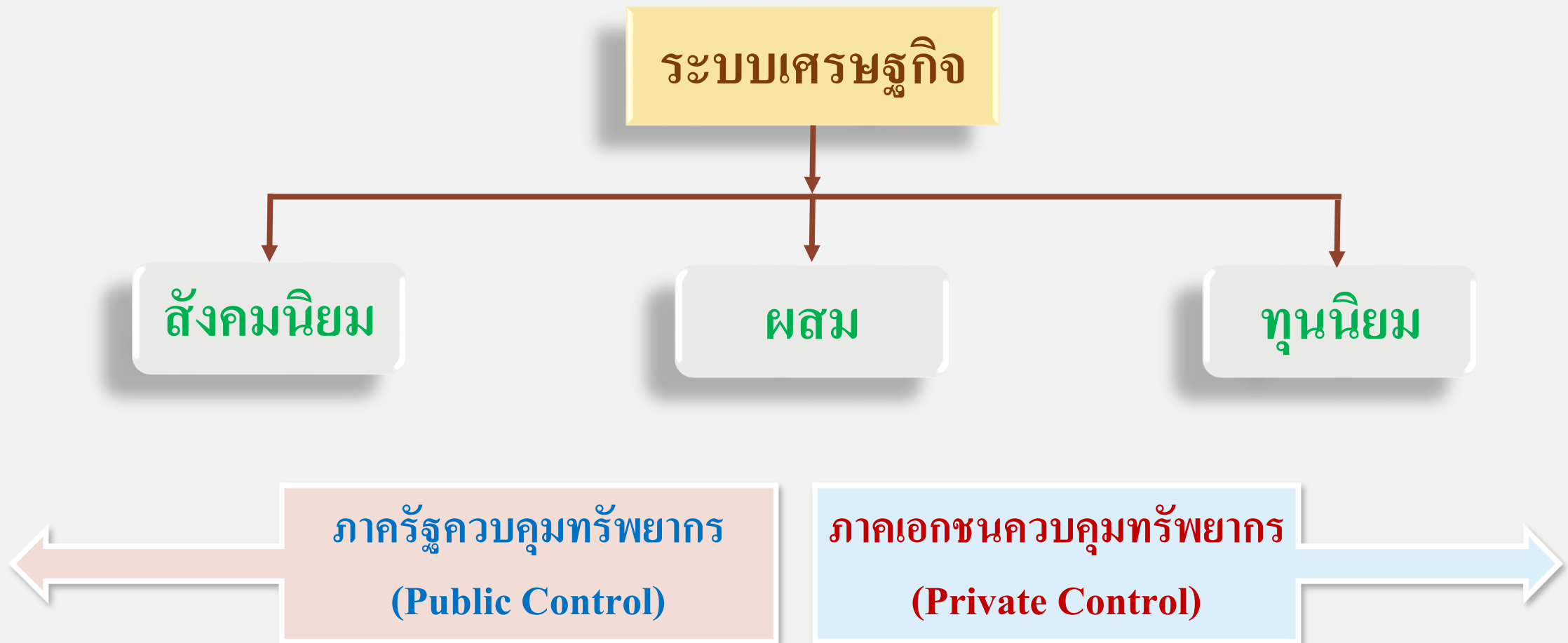
- ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตทั้งหมดถูกควบคุมโดยรัฐบาล
- ประชาชนไม่มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพหรือธุรกิจ
- มีการแข่งขันทางธุรกิจน้อยมาก
- รัฐบาลมีบทบาทอย่างมากในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม

ผสมระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

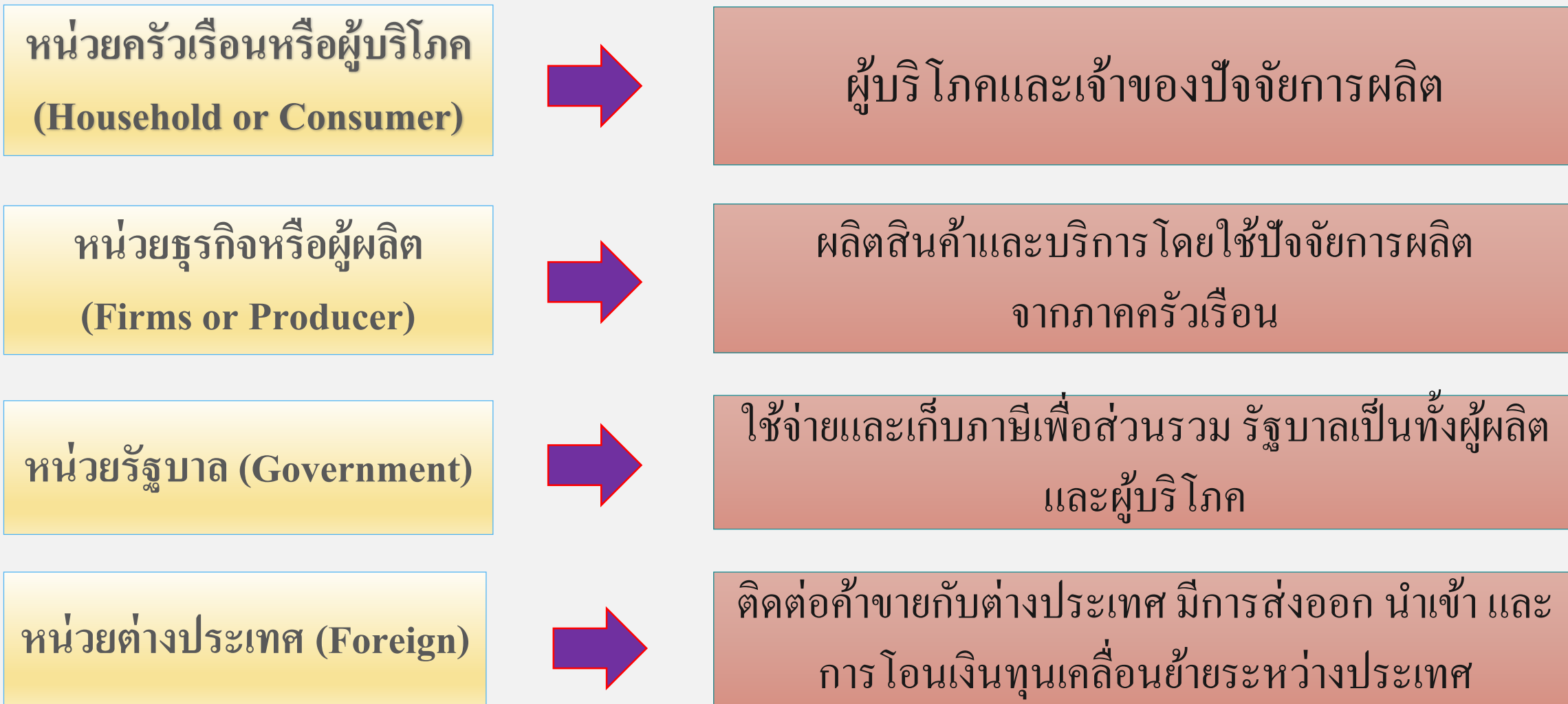
- ❖ เอกชนมีสิทธิดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามต้องการ รัฐบาลจะเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเฉพาะที่เอกชนไม่ทำ หรือมีผลกระทบต่อประเทศ
- ❖ การแข่งขันเป็นแบบทุนนิยม แต่หากเกิดปัญหาจนทำให้ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคเดือดร้อน รัฐบาลจะเข้าแทรกแซงเพื่อให้ความช่วยเหลือ
- ❖ การประกอบอาชีพของประชาชนทำได้ตามความสามารถและศักยภาพ

สามารถสรุประบบเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้ดังภาพ

การหมุนเวียนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจจะประกอบด้วยหน่วยเศรษฐกิจที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนี้

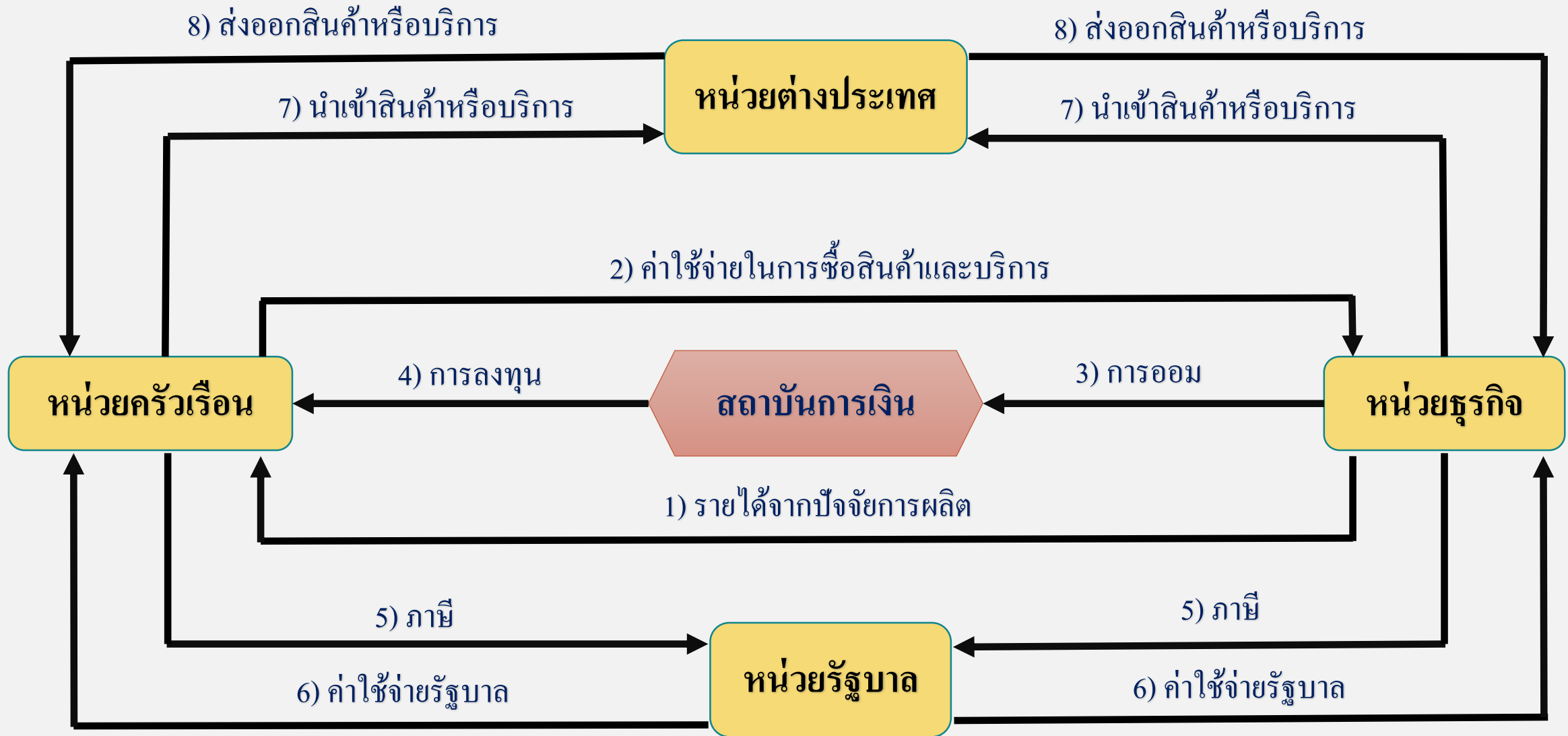

ภาพกระแสการหมุนเวียนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (แบบใช้เงินเป็นสื่อกลาง)

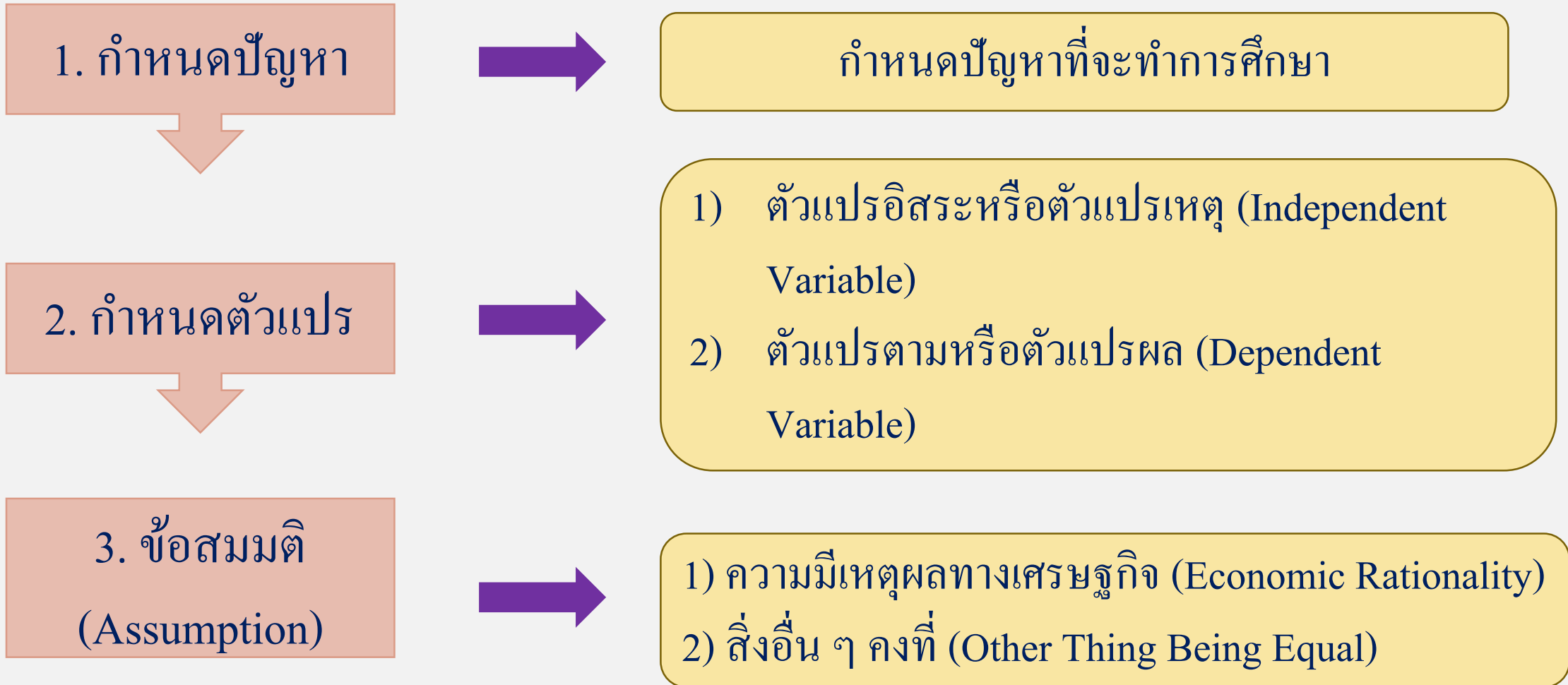
ค่าตอบแทนจากปัจจัยการผลิต (ค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย กำไร)

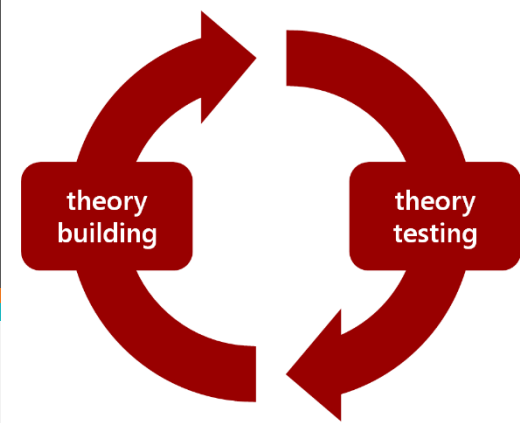
ภาพกระแสหมุนเวียนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบเปิด

การสร้างทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์

วิธีการศึกษาทางเศรษฐศาสตร์

วิธีการศึกษาและขั้นตอนสร้างทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ตามแนวทางประสบการณ์นิยม

1) วิธีการอนุมาน (Deductive Method) เป็น "วิธีหาผลจากเหตุ" มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

- ตั้งข้อสมมติฐาน \rightarrow สรุป \rightarrow ทดสอบทฤษฎี

2) วิธีอุปมาน (Inductive Method) เป็น "วิธีหาเหตุจากผล" มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

- รวบรวมข้อมูลจากข้อเท็จจริง \rightarrow สรุป \rightarrow ทดสอบทฤษฎี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

- **คณิตศาสตร์**

- **ฟังก์ชัน (Function)** คือ การแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป เช่น ฟังก์ชันอุปทานคือ

$$Q_S = f(P)$$

โดยที่ Q_S แทนปริมาณเสนอขาย (ตัวแปรตาม) และ P แทนราคาสินค้า (ตัวแปรอิสระ)

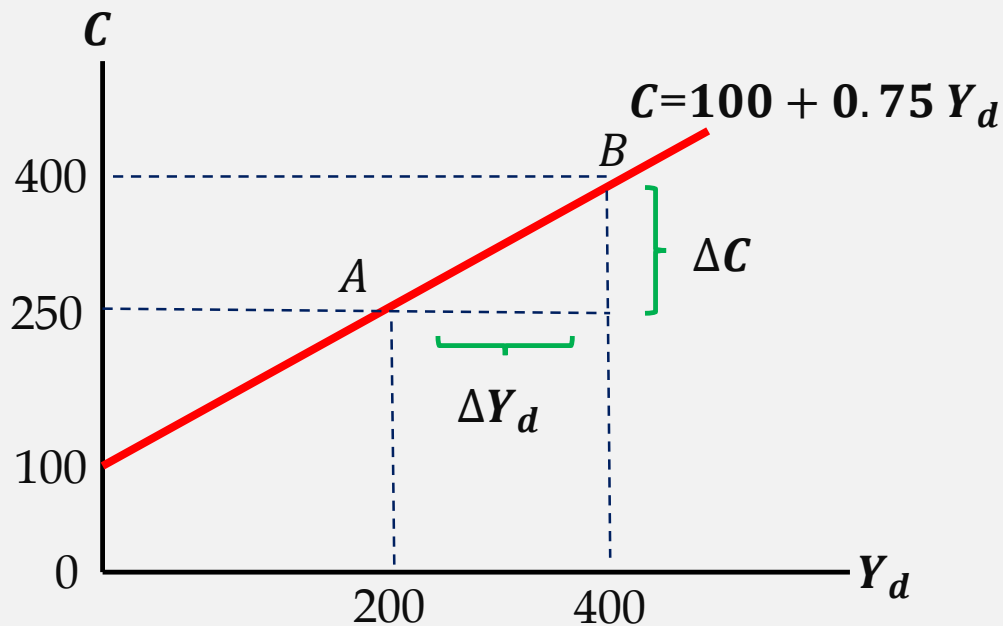
- **สมการ (Equation)** ทำให้ทราบว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างไร เช่น จากฟังก์ชันอุปทานข้างต้นจะมีสมการอุปทาน ดังนี้

$$Q_S = 20 + 4P$$

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ (ต่อ)

- **กราฟ (Graphical)** แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยสมมติให้มี 2 ตัวแปร ตัวอย่างเช่น สมมติให้ C แทนการบริโภค และ Y_d แทนระดับรายได้ เขียนสมการการบริโภค ได้ ดังนี้

$$C = 100 + 0.75 Y_d$$

- ณ ระดับ $Y_d = 0$ จะมี $C = 100$
- C และ Y_d มีความสัมพันธ์ในทางบวกกล่าวคือ เมื่อรายได้มากขึ้นจะบริโภคมากขึ้น
- กราฟมีความลาดชันเท่ากับ 0.75 ซึ่งหาได้จาก $\Delta C / \Delta Y_d$ แสดงให้เห็นว่า เมื่อ Y_d เปลี่ยนแปลง 1 บาทจะทำให้ C เปลี่ยนแปลงไป 0.75 บาท

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ (ต่อ)

- การหาค่าความชัน (Slope) คือ ค่าที่แสดงอัตราส่วนระหว่างอัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงทางแกนตั้ง (ΔY) กับอัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงทางแกนนอน (ΔX)

$$\text{Slope} = \frac{\Delta Y}{\Delta X} = \frac{Y_2 - Y_1}{X_2 - X_1}$$

- การหาค่ารวม (Total Value) เป็นยอดรวมทั้งหมด เช่น รายได้รวม ต้นทุนรวม รายจ่ายมวลรวม เป็นต้น
- การหาค่าเฉลี่ย Average Value) เป็นอัตราส่วนระหว่าง 2 ตัวแปร เช่น ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วย รายได้ประชาชาติต่อคน เป็นต้น
- การหาค่าส่วนเพิ่ม (Marginal) แสดงให้เห็นว่า ถ้าตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยจะทำให้ตัวแปรตามเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด หรือ อัตราการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (ΔY) ต่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระ (ΔX) ดังนั้น

$$\text{ค่า Marginal} = \frac{\Delta Y}{\Delta X} = \text{ค่า Slope}$$